

НЕКАТОРЫЯ АСАБЛІВАСЦІ МАЎЛЕНЧАГА ЭТЫКЕТУ Ў БРЫТАНІІ SOME PECULIARITIES OF BRITISH SPEECH ETIQUETTE

Г. В. Рубанец
H. V. Rubanets
БДПУ (Мінск)

Навуk. кiр. – I. В. Валасюк, выкладчык

Артыкул прысвечаны праблематыцы брытанскага маўленчага этыкету. Разглядаюцца традыцыйныя рысы і асноўныя сітуацыі зносін англічан, спосабы адлюстравання іх нацыянальнага менталітэту.

The article is devoted to the problems of British speech etiquette. There are considered traditional features and basic situations of communication of English people, such as ways of reflection of their national mentality.

Ключавыя словы: маўленчы этыкет, форма маўленчага этыкету, сітуацыі свецкага характару.

Key words: speech etiquette, forms of speech etiquette, situations with a secular character.

Маўленчы этыкет – сістэма ўстойлівых форм зносін прынятых у грамадстве. Ён не з'яўляецца цвёрдай сістэмай правіл, бо дастаткова пластычны.

Англійскі маўленчы этыкет пераняў адны з лепшых звычаяў і строгіх традыцый мінулага. Адхіленні ад яго англічане бачаць як рысы няветлівасці, нявыхаванасці ці нават грубасці. Маўленчы этыкет у Англіі – своеасаблівае мастацтва падабацца людзям.

Варта адзначыць, што ў гэтай краіне пазнаёміцца з кім-небудзь – вельмі няпростая задача. Па сутнасці, англійскі этыкет не прадугледжвае знаёмства без пасрэдніка. Часам здараецца і такое, што нават суседзі могуць бачыцца кожны дзень то на вуліцы, то на лесвіцы на працягу дзесяцігоддзяў і не вітацца, калі ніхто іх не пазнаёміў.

Пачнём з вітання. Як і кожная іншая гутарка паміж англічанамі ўжо па традыцыі пачынаецца з тэмы надвор'я. Але, размаўляючы пра надвор'е, яны гавораць зусім не пра яго, бо гэта – форма маўленчага этыкету, якая дапамагае пераадолець іх прыродную стрыманасць і пачаць камунікаваць адзін з адным.

Гэта праблема асабліва абвастрылася пасля таго, як фразу *“How do you do?”* перасталі выкарыстоўваць як стандартную форму вітання. Зараз гэта ўсім вядомая фраза, якая патрабавала паўтору ў адказ, лічыцца архаізмам і больш не выкарыстоўваецца ў якасці ўніверсальнага вітання.

Аднак зараз такія фразы, як *“Цудоўны дзень, вы так не думаеце?”*, *“Халаднавата сёння, так?”*, *“Усё яшчэ ідзе дождж, трэба ж!”* і іншыя варыяцыі – гэта “дзяжурныя” выразы, што дапамагаюць завязаць гутарку ці парушыць няўдалую цішыню. Насамрэч гэтыя рытуальныя вітання ў англічан замяняюць выразы: *“Я хацеў бы паразмаўляць з вамі”*, *“Давайце пагаворым?”* – альбо проста яшчэ адна форма вітання. Зусім не даўшы адказу, мы парушаем этыкет. Маўчанне можа быць успрыята як знявага [3, с. 11].

Памылковае сцвярджанне пра тое, што англічане размаўляюць пра надвор'е ўвесь час. Гутарка пра надвор'е дарэчная тады, калі трэба вітаць суразмоўцу, калі трэба размаўляць на пэўную тэму або калі ўзнікае неабходнасць пазбегнуць няўдалага маўчання.

Яшчэ адно галоўнае правіла, калі размаўляеш пра надвор'е: заўсёды пагаджайся, нават калі заўвага пра яго няправільная. Калі ж вы не можаце прымусяць сябе так зрабіць, але хочаце трымацца этыкету, які найчасцей важнейшы за логіку, тады ў адказ трэба будзе пагадзіцца, пасля чаго мякка сказаць адваротнае.

Прынятыя грамадствам цырымоніі вітання і знаёмства нічога, апроча няёмкасці і ніякаватасці, у людзей не выклікаюць. Аднак, як і ў большасці краін, у Англіі паціснуць руку з'яўляецца нормай пры першай сустрэчы як для мужчын, так і для жанчын. Акрамя таго, у

англічан не прынята абдымацца, а цалаваць руку жанчыне і рабіць ёй кампліменты ў прысутнасці іншых увогуле забаронена.

Цяжкасці сітуацый чыста свецкага характару яшчэ больш строгія: пры знаёмстве недарэчна паціснуць руку гэтак жа, як і знаёміцца, называючы сваё імя. У адрозненне ад “амерыканскага” падыходу, калі, вітаючыся, называюць імя і адначасова працягваюць руку з шырокай усмешкай, – англічанін не жадае ведаць чужых імёнаў ці называць сваё, пакуль не дасягнута пэўная ступень блізкасці. Суразмоўцу трэба падвесці да гутаркі быццам бы незнарок. Калі ж пад канец размовы вам так і не пашанцавала пазнаёміцца, пры развітанні можна сказаць: “*Я, дарэчы, не пачуў... Як вашае імя?*”, нібы вы толькі зараз заўважылі гэтую недарэчнасць.

У Англіі адной з самых пашыраных форм свецкай гутаркі ў коле сяброў і прыцяляў з’яўляюцца плёткі. Аднак гэтыя людзі ніколі не выносяць смецце з хаты, не дзеляцца ўражаннямі пра родных і блізкіх нават з сябрамі. У грамадскай культуры трывала існуе прынцып “Мой дом – мая крэпасць”. Да гэтага можна дадаць і тэму грошай. Размовы на гэтыя тэмы заўсёды лічыліся правакатыўнымі, якія могуць прывесці да ніякаватага становішча.

Фраза “*How are you?*” успрымаецца як пытанне толькі для родных. У астатніх выпадках англічане машынальна адказваюць “*Добра, дзякуй*”. Нават смяротна хворы хутчэй за ўсё адкажа “*Ну, увогуле, няблага*”. Людзей, якія губляюць пачуццё ўласнай годнасці, у гэтай краіне не любяць і не праяўляюць да іх спачування. Запішчал эмацыянальнасць лічыцца парушэннем этыкету ў Англіі. Гэта адна з прычын, чаму замежнікі абвінавачваюць англічан у халоднасці, замкнёнасці, непрыветлівасці.

Ліслівасць для англічан з’яўляецца тыповай з’явай. Праяўленае захапленне ў дачыненні суразмоўцы расцэньваецца як належнае. Аднак самалюбавання культура гэтай краіны не прымае. Англіійскі этыкет выхоўвае сцігласць і стрыманасць.

Мужчыны, як і жанчыны, не заўсёды абмяркоўваюць “высокаінтэлектуальныя тэмы”, такія, як палітыка, праца, культура і мастацтва. Выключэннем з’яўляюцца тыя сітуацыі, калі побач з імі знаходзяцца жанчыны. Адным сур’ёзным адрозненнем паміж тэмамі мужчынскіх і жаночых плётак з’яўляецца тое, што мужчыны больш гавораць пра свае ўласныя стасункі.

Асобнае і асаблівае месца ў зносінах англічан займае гумар. Шмат хто з іх лічыць, што ім падаравана выключнае права калі не на сам гумар, то, прынамсі, на некаторыя яго “тыпы” – досціп і іронію. У дыялогах англічан, пра што б яны ні гутарылі, заўсёды адчуваецца прыхаваны гумар, але на гэта ў Англіі не крыўдзяцца. Калі адмоўна адрэагаваць, то вас могуць успрыняць як нявыхаванага і злога чалавека [3, с. 25].

Паб – адзін з самых галоўных элементаў культуры і жыцця англічан. Туды ходзіць больш за тры чвэрці дарослага насельніцтва Вялікабрытаніі. Паб, як і любая піцейная ўстанова ў кожнай культуры, мае свае ўласныя правілы і сацыяльную дынаміку. Існуюць тры “канстанты”, характэрныя для такіх месцаў:

- 1) піцейная ўстанова – асобны сацыяльны свет са сваімі ўласнымі традыцыямі і каштоўнасцямі;
- 2) для любой піцейнай установы характэрна такое асяроддзе, дзе статус індывіда вызначаюць крытэрыі, адрозныя ад тых, што існуюць у навакольным свеце;
- 3) асноўная функцыя гэтых устаноў – спрыяць стварэнню і ўмацаванню сацыяльных сувязей.

Такім чынам, паб – адзін з найважных элементаў англійскай культуры, ён мае свой уласны “сацыяльны мікраклімат” [3, с. 56].

Што да развітання, то англійскі этыкет таксама патрабуе як след развітацца. Адзінае, што адрознівае сітуацыю развітання ад знаёмства ці вітання, – гэта працягласць працэдуры. Калі кампанія вялікая, можна ні з кім не развітацца, апроч гаспадароў. Гэта ўсюды, але не ў Англіі, называецца “сысці па-англійску”, а ў самой Англіі – “сысці па-французску”. Увогуле, гасцям заўсёды не церпіцца паехаць, гаспадары топчуцца на

парозе, толькі марачы зачыніць хутчэй дзверы, але ні тыя, ні іншыя не выяўляюць нікага знаку на свае жаданні і ўсяляк імкнуцца паказаць, наколькі шкада ім расставатца.

Такім чынам, мы можам сцвярджаць, што англійскі маўленчы этыкет надае маўленню ветлівасць незалежна ад яго зместу. Яго спецыфіка ў тым, што ён характарызуе і штодзённую практыку, і моўную норму. Ён адлюстроўвае такія нацыянальныя асаблівасці, як англійская лаяльнасць, традыцыяналізм, стрыманасць, пераменшванне і іншыя нацыянальныя асаблівасці.

Літаратура

1. Английский этикет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.knigge.ru/national_rules_english.html. – Дата доступа: 10.04.2019.
2. Правила речевого этикета в Англии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.greenwich-hotel.ru/blog/pravila-rechevogo-etiketa-v-anglii/>. – Дата доступа: 10.04.2019.
3. Fox, K. Watching the English. The Hidden Rules of English Behaviour / K. Fox. – London : Hodder and Stroughton Ltd, 2004. – 424 pp.

УДК УДК 821.161.1:398.5(540)

СВОЕОБРАЗИЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ КОСМОГОНИЧЕСКИХ МИФОВ В ИНДИЙСКИХ СКАЗКАХ И ЛЕГЕНДАХ В. ДОРОШЕВИЧА

THE SPECIFICITIES OF COSMOGONIC MYTH IN V. DOROSHEVICH'S INDIAN TALES AND LEGENDS

Д. Э. Тарбецкая
D. E. Tarbetskaya
БГПУ (Минск)

Науч. рук. – Т. В. Данилович, канд. филол. наук, доцент

Раскрываются особенности художественной интерпретации темы творения мира и человека в произведениях В. Дорошевича. Отмечаются как попытки следования писателя первоисточникам, так и их существенное переосмысление.

The article considers the artistic interpretation's specificities of cosmogony in works of V. Doroshevich. Author's attempts to follow the primary sources are mentioned as well as their substantial rethinking.

Ключевые слова: индуизм; космогония; антропология; миф; сказка; легенда.

Key words: Hinduism; cosmogony; anthropology; myth; fairy tale; legend.

Известный писатель и публицист конца XIX – начала XX вв. В. М. Дорошевич, побывавший во многих уголках мира (Индии, Японии, Китае, Турции, Иране, США, странах Западной Европы), создал цикл легенд и сказок, в которых нашли отражение фольклорно-мифологические мотивы и образы разных народов. Особенно ощутимо влияние на писателя духовной культуры Индии, которую он называл страной сказок и легенд.

В. Дорошевич многократно обращается к художественному переосмыслению мифологии и фольклора Индии. В индийском цикле сказок и легенд предметами обыгрывания писателя нередко становятся космогонические мифы («О происхождении клеветников», «Женщина», «Дар слова», «Парии», «Происхождение глупости» «Человек и его подобие»).

В индуизме существует несколько версий о происхождении мира, что обусловлено невозможностью человека узнать первопричину появления Вселенной в целом и земли в частности. Так, в Ведах – священном писании индуизма – говорится: «Кто воистину знает,